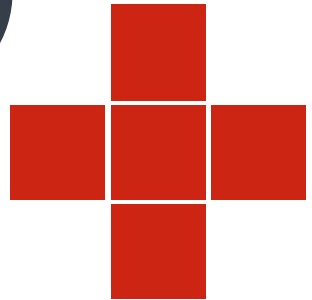

ERAS MUS

INSPIR
ATION

Hvad kan elever lærere pædagoger skoler dagtilbud skoleforvaltninger gøre med et Erasmus+ projekt?

Give børn og unge internationale oplevelser og udsyn gennem udveksling og aktiviteter med andre europæiske skoler og elever

Lære om nye metoder og praktikker samt udveksle know-how og innovative tilgange til undervisning

Starte virtuelle samarbejder med andre skoler og spændende projekter med digital læring

Styrke den faglige udvikling med kurser og skyggepraktik

Fremme arbejde med inklusion, udsatte børn, skolefrafald, entreprenørskab og meget mere

Fremme internationalisering og andre strategiske satsninger på uddannelsesområdet

Få netværk og nye venskaber på tværs af Europas grænser

Få nye og bedre sprogkundskaber

Erasmus+ er EU's program for innovation, udvikling og mobilitet indenfor uddannelse, ungdom og idræt.

I dette inspirationskatalog får du historier fra lærere, skoleledere og koordinatore, der har startet Erasmus+ projekter og set resultaterne deraf.

Du får en introduktion til europæiske mobilitetsprojekter og strategiske partnerskaber i Key Actions 1 og 2, som giver de største og bredeste Erasmus+ muligheder.

Til sidst giver erfarne projektmagere dig tips og tricks til, hvordan du skal komme i gang med dit helt eget Erasmus+ projekt.

dacob
Danish Local, Regional, Research Co-Op Brussels

 **South Denmark
European Office**

 **Central
Denmark
EU Office**

**NORDDANMARKS
EU-KONTOR**

Indhold

- 3 Erasmus+ i den strategiske internationaliserings diskokugle | Middelfart | KA1 + KA2**
- 7 Læring med bevægelse og sprog, Lego og H.C. Andersen | Mariagerfjord | KA2**
- 9 Et bæredygtigt landbrug starter med oplysning | Viborg | KA2**
- 11 Erasmus+ Start Guide: KA1, KA2... hvad ka' de?**
- 14 Iværksætter og robotter starter i børnehaven | Vejle | KA2**
- 15 If at first you don't succeed... en historie om værdien i at prøve igen | Herning | KA1**
- 17 Udveksling, fællesskab og interkulturel inklusion | Aalborg | KA2**
- 19 Europæisk hjælp til at få ældre ud at gå | Holstebro | KA2**
- 21 Den Gode Internationale Koordinator**
- 22 eTwinning - Den Digitale Platform for Europas lærere og elever**
- 23 En af de største oplevelser og et kursus i det "allgemeine" | Varde | KA1**
- 24 Fremmedsproglærere på international "skyggemission" | Aalborg | KA1**
- 25 Tips til Erasmus+**
- 26 Er du inspireret til Erasmus+?**

Erasmus+ i den strategiske internationaliserings diskokugle

I 2016 kickstartede Middelfarts skoleforvaltning et Erasmus+ projekt, der sendte alle skoleledere på kursus i udlandet med deres internationale koordinatore.

Nogle lærte at forberede og administrere EU-ansøgninger og projekter. Andre udforskede kreative muligheder og byggede netværk med europæiske kolleger. Alle kom hjem med viden og inspiration, som de ivrigt delte med kollegaerne.

"Så skulle man jo tænke, at alt var godt, og at så var det projekt jo slut - men jeg skal love for, at det har åbnet en hel æske af nye initiativer," siger Vibeke Vedsted Andersen, der er pædagogisk administrativ konsulent og international koordinator i Middelfart Kommunes dagtilbud- og skoleafdeling.

Erasmus+ synergien spredt sig

Seks europæiske projekter blev hurtigt startet i direkte forlængelse af rejserne. Flere projekter er i støbeskeen, og Erasmus+ er ved at blive et fast værktøj på mange af Middelfarts skoler.

"Den internationale dimension i skolen og undervisningen er som en diskokugle med forskellige facetter," siger Vibeke Vedsted. "Erasmus+ er et facet blandt mange, men det er også en synergi."

Skoleforvaltningens Erasmus+ projekt opstod som led i Middelfarts strategi med at internationalisere skolegangen og dagtilbudet samt en vision om at gøre kommunens børn til verdensborgere ved at sætte lærere i spil og elever i sigte.

"Det var et lavpraktisk indhold, som gik helt ud i store visioner for skolerne," siger Vibeke Vedsted. "Rigtig mange af skolerne fik mulighed for at skrive deres egen vision og deres egen internationale strategi."

MIDDELFART

Projekt: Den Internationale Dimension på Middelfart Kommunes Skoler

EU-tilskud: €56,584

Erasmus+ KA1

Periode: 2016-2018

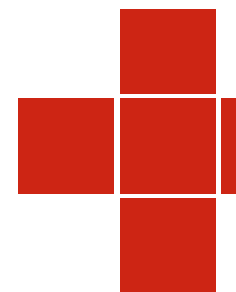
"At deltage i et Erasmus+ projekt giver idéer og projekter, der måske spiller ud af andre tangenter. Det er katalysatoren, der kan få mange ting til at ske, og det er med til at skabe et bredt internationalt udsyn."

- Vibeke Vedsted Andersen

Fra nye venskaber til udveksling og samarbejde

Gelsted Skole har fundet en venskabsskole i Letland. Nr. Aaby Skole har dannet et internationalt samarbejde med skoler i Tyskland og Holland, hvor udskolingselever finder sammen om klimaproblemer og løsninger.

Østre Skole har haft jobshadowing-besøg fra Italien og planlagt temaer med nye partnere. I projektet "Co-think" samarbejder Strib skole med internationale skoler og forvaltninger om den nyeste viden inden for teknologiforståelse.

Fjelsted Harndrup Skole

Digitalisering og læringsmiljø på små europæiske skoler

Projekt: Jobshadowing - implementering af den internationale dimension i Fjelsted Harndrup skole og børneunivers

Erasmus+ KA1

EU-tilskud: €17,010

Projektperiode: 2018-20

Hvordan lever mindre skoler rundt omkring i Europa? Hvordan arbejder de med digitalisering i børnehøjde, og hvordan udvikler de børnenes læringsmiljøer?

Fjelsted Harndrup Skole bruger et Erasmus+ projekt til at finde svaret.

Gennem jobshadowing har 3 pædagoger fra den lille skole, der har slået sig sammen med et dagtilbud for at danne et børneunivers, besøgt Hitherfield Primary School and Children's Center i London.

Her fik de indtryk fra en engelsk skolekultur, hvor forældresamarbejdet og læringsmiljø er lidt anderledes. "I klasseværelset stod alle ting fremme, så man altid kunne gribe til dem, i stedet for at finde ting frem og sætte ting væk. Læringsrummene var virkelig klar, og det er noget, vi har prøvet at tage lidt med hjem," fortæller Else Hansen, skoleleder på Fjelsted Harndrup.

Jobshadowing projektet sender i alt 12 lærere og pædagoger på internationale rejser for at lære mere om andre små skolars tilgange til læring med IKT, musikalitet, entreprenørskab og bæredygtighed. Flere små projekter er på vej med både den engelske skole, en spansk og muligvis en hollandsk skole.

Lillebæltsskolen

En god Erasmus+ byttehandel: CLIL for inklusion og klima

Projekt: Elevtrivsel og CLIL som en innovativ undervisningsmetode

Erasmus+ KA1

EU-tilskud: €26,895

Projektperiode: 2018-2020

Skoleleder Morten Bonde og Lillebæltsskolens internationale koordinator tager sammen på et Erasmus+ kursus i Portugal.

Her møder de Carlos Ramos Vázquez, der er lærer på CP Francisco de Quevedo i Fuenlabrada, en by-kommune nær Madrid.

Den spanske skole er rigtig dygtig til CLIL med undervisning på fremmedsprog i mange fag. Lillebæltsskolen søger netop sproglig stimulering og viden om de spændende didaktikker i CLIL.

Carlos' skole vil til gengæld gerne vide mere om trivsel og inklusion. Det har Lillebæltsskolen stærk erfaring med gennem et fokuseret trivselsarbejde og gennem lærende børnefællesskab.

"Vi havde egentlig ikke særligt meget tilfælles som skoler, men vi havde nogle ting, vi kunne se et samarbejde i. Derfra gik det slag i slag, og i dag har vi et fantastisk samarbejde, som har udvidet sig helt vildt. Nu er det ikke længere kun KA1 projektet der samarbejdes om. Vi har sat mange andre skibe i søen også," siger Morten Bonde.

De to skoler søgte og fik hver især Erasmus+ KA1 midler til at udveksle know-how og praksis på jobshadowing hos hinanden samt at sende deres lærere på kurser sammen. Det gik så godt, at skolerne nu planlægger flere projekter sammen - og de spanske lærere vil også gerne på Middelfart Kommunes klimakursus.

"Det er en samstemmende trædesten til en fælles udvikling. De to skoler bruger KA1 til at filtrere sig ind i hinanden," siger Vibeke Vedsted Andersen.

Anna Trolles Skole

Spiselig bæredygtighed og kulturlæring med dans

Projekter: Music Shapes Europe +
Environmental Education Through STEAM

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €222,670

Projektperiode: 2017-2019

Der synges og danses, mens børnene lærer om bæredygtighed og klimavenlighed på Anna Trolles Skole.

Eleverne har lavet miljøvenlig spise, beregnet CO₂-aftrykket for deres måltid og fundet proteiner i mad ved hjælp af kemi sammen med besøgende børn og lærere fra Italien, Litauen, Rumænien og Ungarn. Skolens 8. klasse har sunget mini-koncert på dansk og italiensk og danset folkedans med elever fra støvlelandet.

Anna Trolles Skole har haft to sideløbende Erasmus+ KA2 projekter med 8 internationale partnere.

I projektet *Music Shapes Europe* har 13-15 årige elever sammen med musik-, IT- og sprog lærere arbejdet med bevægelse og samskabelse ved at lave videoer og lydoptagelser, at fortælle om deres forskellige landes sangskat samt forberede en slutkoncert og indspille sange.

I projektet *Environmental Education through STEAM* har børn og lærere bygget deres undervisning og læring om naturfag, teknologi, ingeniørvæsen, kreative fag og matematik ind i de store tematikker om klima og miljø for at søge virkelige løsninger på nutidens udfordringer.

Hyllehøjskolen

Fremtidsparate børn har mange færdigheder

Projekt: Our PAST represents our FUTURE

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €123,186

Projektperiode: 2018-2020

Fremtidsparate børn og unge skal gerne være internationale, tolerante og kulturelt forstående. De skal have entreprenørskompetencer, et godt samarbejdsgen, digitale færdigheder og være miljøbevidste. Og så skal de tale godt engelsk.

Det er en stor mundfuld, og derfor favner Hyllehøjskolens Erasmus+ projekt *Our PAST represents our FUTURE* bredt.

På udveksling i Spanien og Litauen har eleverne boet hos lokale værtsfamilier. De har forberedt hjemmelavede danske retter til en madfestival i Alytus, fået smagsoplevelser fra mange forskellige lande og skabt deres egne opskrifter med blandinger af nye ingredienser.

Børnene har prøvet kræfter med traditionelle kampsporter, lege og spil på Gran Canaria. De har sammen med litauiske, hollandske og spanske klasser debatteret demokratiske værdier og mødt migranter og lokale velgørhedsorganisationer.

På stranden i Las Canteras har de hjulpet med at samle skrald og gøre rent. De har tegnet "mind maps" med idéer til at tackle verdens største klimaudfordringer og lavet postkort af genbrugsmaterialer, blandt et væld af grønne aktiviteter.

Alt sammen på engelsk.

"Vores pædagoger og lærere har fået vildt meget sparring. I en 3. klasse har den ene af lærerne taget det så meget til sig, at hun forsøger sig med historieundervisning på engelsk.

Når lærerne kommer hjem og har oplevet noget, så smitter det ligeså stille af på kollegaerne på skolen.

Sidegevinsten er også venskaber på tværs, der gør medarbejderne mere entusiastiske i at gå ind i et samarbejde som dette. Vores internationale koordinators snakker ofte sammen, ikke kun om selve projektet, men også i forbindelse med mere private ting.

Erasmus+ projekterne har helt klart sat en ny tankegang i spil blandt personalet. Det har været meget positivt, og rent internationalt løfter det os i den rigtige retning."

- Morten Bonde, skoleleder på Lillebæltsskolen

"Vi er jo en lille skole på knap 100 elever op til 6. klasse, og så har vi 50 i vores børnehave-vuggestue.

Vores internationale koordinator har løbende arrangeret video-kontakt for eleverne og lærerne med en skole i Spanien. Netop for de små, er det en god måde at gøre det på, at snuse lidt til det."

- Else Hansen, skoleleder på Fjelsted Harndrup Skole

Hobro Søndre Skole

Projekt: We are on the move!

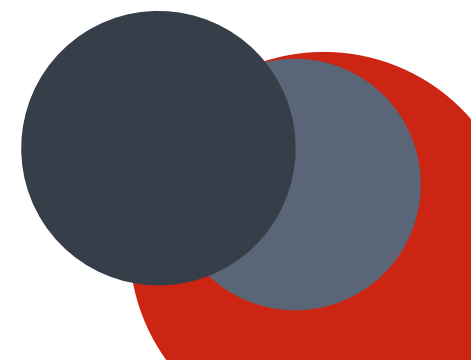
Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €143,420

Projektperiode: 2015-2018

MARIAGERFJORD

Læring med bevægelse og sprog, Lego og H.C. Andersen

Bedre engelsk, stærkere kulturel forståelse, nye undervisningsmetoder - og gejst på det internationale.

Lærere og elever på Hobro Søndre Skole fik meget ud af Erasmus+ projektet *We are on the move!*, hvor de i løbet af 3 år delte oplevelser og udforskede læringsmetoder med skoler i Frankrig, Polen og Spanien.

“Projektet forbedrede elevernes sprogfærdigheder og generelle viden. De fik lyst til det internationale og blev mere selvsikre, særligt hvad angik deres engelskkundskaber,” fortæller Pernille Mertz, der er lærer på Søndre Skole.

Fem lærere og 20 elever fra Hobro Søndres internationale valghold deltog i projektet, der byggede på fordybelse i fire forskellige undervisnings- og læringsmetoder: CLIL (Content and Language Integrated Learning), projektarbejde, bevægelse/aktiv læring samt IT.

I hold på 10 besøgte eleverne hinandens skoler, og hver skole satte fokus på én af de fire undervisningsmetoder.

På Hobro Søndre Skole var det bevægelse og aktiv læring, der blev introduceret som en del af engelskundervisningen.

Den spanske skole IES Gómez-Moreno lærte eleverne om projektudvikling ved at skabe et “overlevelsseværktøj” til besøgende i Madrid med by-guide, gadekort og en én-dags aktivitetsplan.

I Polen brugte eleverne nye IT færdigheder til at lave Powerpoint præsentationer og et interaktivt spørgeskema.

Og på alle skolerne hjalp CLIL eleverne med at fortælle hinanden historier på engelsk. Fra Hobro Søndre Skoles gruppe kunne de udenlandske elever lære bl.a. lære om Lego, Carlsberg og H.C. Andersen.

“Besøgene gav vores elever en bedre forståelse af dem selv, deres læringsprocesser og kulturelle identitet, og det har gjort dem mere motiverede og engagerede,” fortæller Pernille Mertz.

I projektets første år besøgte lærerne hinandens skoler for at udforske, hvordan forskellige tiltag med metoderne kunne styrke deres undervisning og elevernes læring derhjemme - og det gav faglig vækst.

Lærerne i projektet udviklede deres sprogfærdigheder og viden om andre europæiske uddannelsessystemer, siger Pernille Mertz. De blev mere reflekterende undervisere, og kvalificerede til at lave internationale projekter.

Projektet har givet Hobro Søndre Skole mere lyst til at arbejde med internationale projekter, også selvom det kræver dedikation og ressourcer. Skolen har sidenhen sendt flere Erasmus+ ansøgninger afsted og selvstændigt involveret sig med en tysk partnerskole.

Asmildkloster Landbrugsskole

Projekt: On the Trail of a Sustainable
Community in Food Production

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €199,766

Projektperiode: 2018-2020

VIBORG

Et bæredygtigt landbrug starter med oplysning

Et vigtigt skridt på vejen mod et mere bæredygtigt landbrug er, at landmændene gøres bevidste om det fodaftryk, de sætter.

Sådan lyder det fra Asmildkloster Landbrugsskole, som med sit Erasmus+ projekt vil give morgendagens landmænd en forståelse af, hvad der holder på langt sigt og ikke blot her og nu.

Asmildkloster
landbrugsskole

For Susanne Joel, der fik idéen til projektet og arbejder som international koordinator ved Asmildkloster Landbrugsskole, er målet klart: At kunne bidrage til en bedre verden.

"Det handler jo i bund og grund om, at landbruget sætter et virkelig stort fodaftryk, og det er de unge, der uddanner sig inden for området, nødt til at forholde sig til: At når de har valgt det erhverv, så har de også forpligtet sig på at vide mere om det."

FN's 17 verdensmål på skoleskemaet

Asmildkloster Landbrugsskole uddanner unge til at arbejde i landbrugssektoren, og skolen arbejder allerede ud fra FN's 17 verdensmål. På skolen er man nemlig meget bevidst om landbrugets rolle heri, og der er fokus på vigtigheden af at løfte i flok.

28 medlemslande skal enes om produktion

"Vi er nødt til at lære de unge, at nok er de sig selv nærmest, men de er også en del af et fællesskab, og i EU er der altså 28 medlemslande, der skal blive enige om, hvordan man driver fødevareproduktion. Det kan projektet her være med til at åbne deres øjne for," forklarer Susanne Joel.

Hun suppleres af skolens pædagogiske leder, Kristine Merethe Lund:

"Vores elever skal jo lave morgendagens landbrug, så det er vigtigt, at de lærer om, hvad der holder på langt sigt og ikke blot her og nu."

Bedre netværk og ny viden = anderledes løsninger

Begge er de enige om, at Erasmus+ giver gevinster på mange forskellige niveauer for såvel eleverne som skolen selv.

"Et projekt som det her er så interessant, fordi det både giver os et bedre netværk i Europa, som vi kan lære af, mens det på samme tid giver os større samhørighed lokalt, hvor vi allerede har drøftet de første tanker med kommunen om muligheden for kommende projekter," fortæller Susanne Joel.

Kristine Merethe Lund supplerer:

"Det er jo virkelig spændende for os at sparre med forskellige skoler i EU, da det giver os masser af ny viden med hjem samt åbner vores øjne for nye tilgange og arbejdsmetoder.

Dermed kan man lære at gøre tingene på en lidt anderledes måde, end man før har gjort – og det er jo altid sundt, slutter Kristine Merethe Lund.

Asmildkloster Landbrugsskole arbejder frem mod endnu et Erasmus+ projekt, denne gang med fokus på at tiltrække og uddanne flere unge til en fremtid inden for faget.

ERASMUS+ START GUIDE: KA1, KA2... HVAD KAN DE?

Erasmus+ rummer en bred vifte af muligheder for børnehaver, grundskoler og daginstitutioner. To programmer er specielt passende: "Key Actions" (KA) 1 og 2.

KA1 - MOBILITETSPROJEKTER

Lærere og andre skolemedarbejdere rejser til udlandet og henter ny inspiration, viden, erfaring og et internationalt netværk

Hvem kan deltage?

Lærere, skoleledere, internationale koordinatore, pædagogiske vejledere og andre medarbejdere med ansvar for skoleuddannelserne i Erasmus+ programlandene.

Hvor lang tid kan projekterne vare?

Det samlede projekt kan vare mellem 12 og 24 måneder, afhængigt af mål og aktiviteter. Individuelle aktiviteter må vare mellem 2 dage og 2 måneder. I det typiske projekt sendes enkelte/små hold af lærere på skift til udlandet på kortere ophold indenfor projektperioden.

Hvad er de overordnede krav?

Projektet skal være et led i en europæisk udviklingsplan, der fremmer modernisering og internationalisering af skolegangen; skal opfylde et behov for medarbejderudvikling; skal have en proces med udvælgelse af deltagere, forberedelse og opfølgning; og skal sikre resultater og videreformidling af viden på de deltagende skoler.

Hvad kan deltagerne gøre?

- ▶ Undervise på udenlandske partnerskoler.
- ▶ Tage kurser og få efteruddannelse i udlandet.
- ▶ Tage på skyggepraktik ("job shadowing") på partnerskoler eller andre relevante institutioner.

Hvad får man tilskud til?

Rejser, omkostninger til organisering af mobilitetsprojektet, ophold/underhold, kursusafgifter og særlige udgifter til fx handicappede deltageres behov.

Flere fakta om KA1:

Ansøger kan være den enkelte skole, der gerne vil sende lærere og/eller elever på udlandsophold. Det kan også være et konsortium, dvs. koordinator + mindst 2 partnerskoler/-organisationer fra samme land. I Danmark er koordinatoren ofte skoleforvaltningen/kommunen.

Partnere til projektet kan findes gennem ERASMUS samarbejde, herunder kontaktseminarer.

Programmet tilbyder online linguistic support til at genopfriske og fremme deltagernes sproglige kompetencer, såvel før som under og efter mobiliteten.

KA1+KA2 Kontakt de danske EU-kontorer i Bruxelles for flere oplysninger og hjælp til ansøgningen.

KA2 - STRATEGISKE PARTNERSKABER

Lærere og elever tager på udveksling i udlandet, og europæiske skoler skaber projekter sammen.

Strategiske partnerskaber for innovation + udveksling af god praksis

Hvem kan deltage?

Organisationer, der er aktive på uddannelses-/ungdomsområdet eller i andre samfundsøkonomiske sektorer. Udover skoler og dagtilbud kan det fx være kommuner, kulturelle organisationer, og eller uddannelsescentre.

Projektet skal tælle mindst 3 partnere fra 3 forskellige Erasmus+ programlande, og alle aktiviteter skal finde sted i partnernes hjemlande.

Hvad kan deltagerne gøre?

Skabe projekter, der enten udvikler innovative læringsmetoder eller stærkt implementerer nylig innovation inden for prioriteterne. Heri fx udvikling, afvikling og test af nye metoder og praksis; samarbejde med regionale myndigheder; deling af erfaringer og know-how gennem samarbejde og aktiviteter, herunder også virtuelt; efteruddannelse og ophold på partnerskoler.

Hvor længe varer projektet?

12-36 måneder, afhængigt af mål og aktiviteter.

Hvad får man tilskud til?

Projektstyring og gennemførelse, tilrettelæggelse af tværnationale projektmøder og formidlingsarrangementer.

Det samlede partnerskab kan få 12,500 euro per projektmåned, og maks. 450,000 euro i alt per projekt.

Strategiske partnerskaber er projekter, der udnytter organisationernes ekspertise og viden på tværs af landegrænser til at styrke kvaliteten af dagtilbud samt uddannelser på grundskole- og gymnasieniveau. Herunder også fremme af europæisk samarbejde på alle niveauer inden for uddannelsesverdenen.

Partnerskaberne kan fx styrke lærere og skolelederes faglige og professionelle udvikling; udvikle innovative undervisnings- og evalueringsmetoder; fremme sprogundervisning og -læring samt skolers internationale samarbejdsevner; mindske tidligt skolefravald og hjælpe dårligt stillede elever; samt tilgodese bredere EU-prioriteter som inklusion, iværksætterånd, kritisk tænkning, kreativitet og digitale færdigheder.

Strategiske partnerskaber for skoleudveksling

Hvad er det?

Projekter hvor elever, lærere og andre skolemedarbejdere besøger udenlandske skoler for at give børnene nye læringsoplevelser og erfaringer; styrke skolernes internationale samarbejdsevner; samt udveksle erfaringer, metoder og praksis, faglige kompetencer og know-how.

Hvem kan deltage?

Tilskudsberettigede skoler, dagtilbud og ungdomsuddannelser fra Erasmus+ programlandene. Hvert projekt skal tælle mellem 2 og 6 partnere fra mindst 2 forskellige Erasmus+ programlande.

Hvad kan deltagerne gøre?

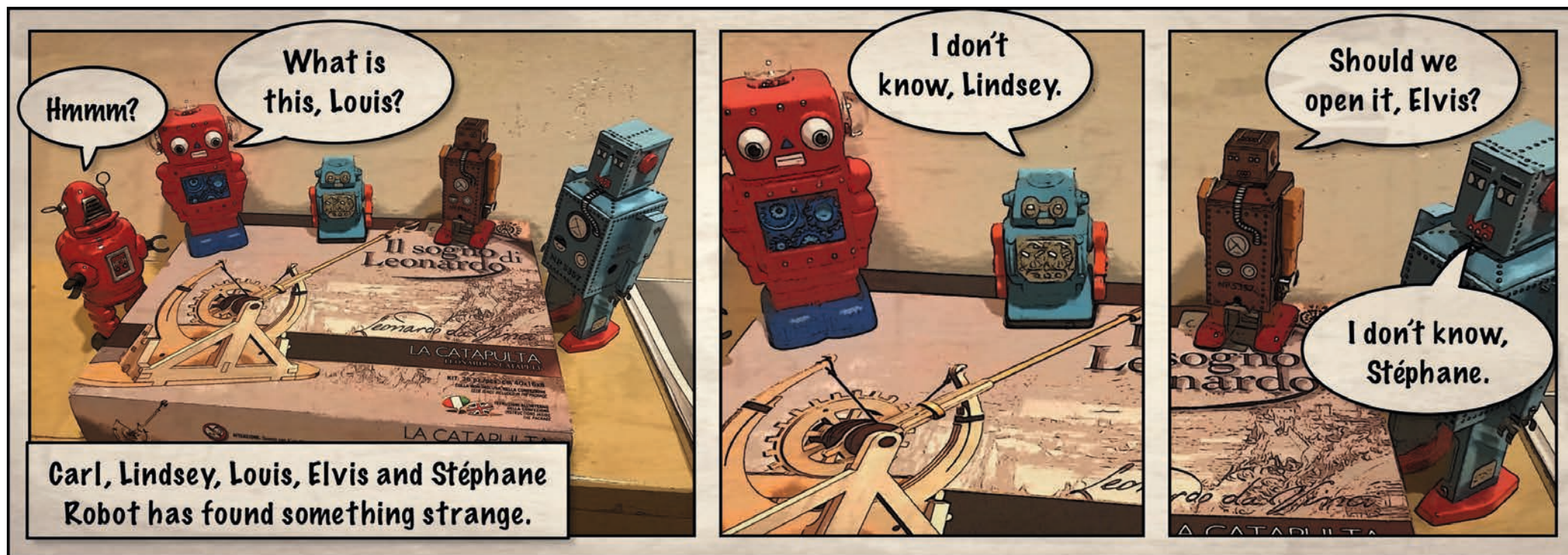
Skoler og dagtilbud kan sende deres elever på udveksling i europæiske skoler, hvor de sammen med de lokale børn laver aktiviteter, der fremmer projektets mål. Lærere og andre medarbejdere kan derudover komme til fælles uddannelsesarrangementer eller udstationeres til længerevarende undervisnings- og kursusopgaver på partnerskolerne.

Hvor længe varer projektet?

I alt 12-24 måneder. Elevudvekslinger og uddannelsesarrangementer for lærerne: 3 dage til 2 mdr. Længerevarende undervisnings- og kursusopgaver: 2-12 mdr.

Hvad får man tilskud til?

Rejser og andre mobilitetsaktiviteter for elever og personale samt generelle projektstyrings- og gennemførelsesomkostninger (dog ikke formidlingsarrangementer og tværnationale projektmøder). Der gives maks. 16,500 euro pr. år og pr. deltagende skole + tilskud til særlige behov/omkostninger.

VEJLE

Iværksætter og robotter starter i børnehaven

Dagtilbudsafdelingen

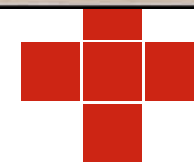
Projekt: SEEDS

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €251,122

Projektperiode: 2018-2020

Skibet Børnehus
Børnehuset Gaia
Mælkebøtten
Paddehatten
Valhalla
Gadkjærgaard

Projektet indledes med to træningsseminarer for 6 forskellige daginstitutioner, hvor 12 pædagoger og ledere mødes med deres nye europæiske projektpartnere.

Hver daginstitution udvikler og udfører derefter deres egne aktiviteter med støtte fra projektpartnerne, og deler erfaringer gennem webinarer, før hele projektgruppen mødes til et nyt træningsforløb. I løbet af hele projektet dokumenteres læringen på eTwinning platformen. Til sidst er projektpartnerne klar til at videndele og formidle projektets resultater.

SEEDS følger en populær opskrift for Erasmus+ KA2. Projektpartnerne lægger strategien for projektet, forbereder ansøgningen og udvikler eventuelle modeller og redskaber som projektet skal afprøve. Derefter koordinerer og inddrager de skoler og daginstitutioner, der skal udvikle, lære og udføre projektets aktiviteter i praksis. Men det er faktisk vigtigt at have skoler og andre praktikere stærkt med fra starten, siger Maren Pilegaard Andersen:

“Da vi udviklede ansøgningen til *SEEDS*, inddrog vi de forskellige dagtilbud. Vi havde en dialog med dem om, hvad der gav mening for dem; hvordan projektet skulle designes, inden vi sendte ansøgningen ind. Og det har været en styrke, at de har været med og vi kan se et utroligt stort engagement. Man skal virkelig udvikle med målgruppen, hvis man kan - og så tidligt som muligt.”

Børnehavebørn designer deres egne robotter af pap, plys og mekaniske kroppe, der kører frejdigt hen over gulvet.

De leger med filmverdenens “green screen” teknologi, eller hvordan man digitalt kan indsætte levende billeder på grønne overflader. Med stop-motion animation og videoprogrammer på iPad fortæller de lærerige historier om haver, grøntsager og det gode børneliv.

Det er kun nogle af mulighederne i projektet *SEEDS*, der skal hjælpe 3-6 årige førskolebørn med at udvikle deres iværksætter-instinkter gennem kreativ teknologi - og dertil bidrage til at danne en europæisk førskolepædagogik, der passer til den digitale tidsalder.

“I børnehavekonteksten handler entreprenørskompetencer og -tankegang om at give børnene nogle grundlæggende vigtige kompetencer, nemlig at kunne tænke kritisk, at kunne samarbejde, at kunne samskabe med andre og at kunne tage aktiv handling,” forklarer Maren Pilegaard Andersen fra VIFIN, et videns- og udviklingscenter under Vejle Kommune, der er specialist i at hente Erasmus+ og andre EU-midler til integrations- og læringsprojekter. VIFIN koordinerer *SEEDS* sammen med Vejles dagtilbud.

Swinging Europe har opnået EU-støtte til to Erasmus+ projekter.

Vejen dertil har dog ikke været helt ligefrem.

Da de søgte om deres andet projekt, fik de et afslag. Men så fulgte en længere periode med tilretning og fintuning og dermed blev afslaget til katalysator for en forbedret ansøgning.

Swinging Europe fra Herning har i årevis benyttet kultur som et værktøj til vellykket integration, og det er også emnet for begge de Erasmus+ projekter, som de har opnået EU-støtte til. Projektmedarbejder Anne-Sophie Parsons fortæller:

"Swinging Europe har siden sin etablering arbejdet målrettet internationalt, og det har i sine givende målsætninger at underbygge talentudvikling af unge musikere. Begge aspekter spiller naturligt ind i Erasmus+-programmets rammesætning, hvor muligheden for at undersøge kunstformer, samt bygge bro på tværs af kulturer og forskelle, er indlejret i Swinging Europes DNA."

Swinging Europe

Projekter: Culture Shox + humARTS:
Creatively Interpreting Human Rights

Erasmus+ KA1

EU-tilskud: €75,486

Projektperiode: 2016-2018 + 2019

Herning

If at first you don't succeed... en historie om værdien i at prøve igen

Culture ShoX

humARTS

Creatively Interpreting Human Rights

I det første Erasmus+ projekt, *Culture ShoX*, blev integration og interkulturel dialog italesat på to ungdomslejre. Her blev det undersøgt, hvordan unge europæere og unge, nyankomne flygtninge kan relatere til hinanden med kunst og kultur som fælles talerør. Ønsket var at opbygge kendskab, forståelse og relationer mellem de unge igennem uformel ung-til-ung læring med kunstarterne teater og musik.

Dernæst kom Erasmus+ projektet *humARTS – Creatively Interpreting Human Rights* som er et mobilitetsprojekt, der handler om at bruge musik og kunstneriske udtryk til at understøtte immigranternes interkulturelle forståelse af deres tilværelse i et nyt land.

Bump på vejen

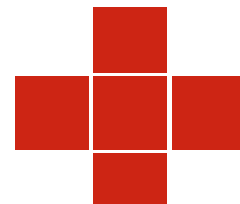
Men selv om det lyder godt med to Erasmus+ projekter, så har der bestemt været hurdles undervejs:

"*HumARTS*-projektet gik ikke igennem i allerførste omgang, hvilket selvfølgelig var ærgerligt, men det gav også god mulighed for at revidere, gennemtænke og justere den overordnede plan for projektet endnu en gang. Her kunne der ryddes op i uregelmæssigheder i forhold til den røde, organisatoriske tråd, og det styrkede ultimativt projektet," fortæller Anne Sophie Parsons.

Revidér løbende og husk sparring

Anne Sophie Parsons har et par anbefalinger til andre organisationer, der overvejer at søge Erasmus+ støtte:

"Stil altid en række gentagende hvad, hvordan og hvorfor-spørgsmål til dig selv i løbet af den procesorienterede skrivning. Og husk så at revidere løbende, og få sparring og input fra andre personer, der kan se faldgruber, som du selv kan have stirret dig blind på, eller som du ikke har overvejet i udarbejdelsen af projektet."

Sofiendalskolen

Projekt: Crossing Borders: New Approaches to Inclusion

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €114,405

Projektperiode: 2015-2017

AALBORG

Udveksling, fællesskab og interkulturel inklusion

“Inklusion handler ikke bare om at tolerere andre, men om at skabe en reel følelse af ligeværdighed.”

Sådan siger viceskoleleder Torsten Due Christensen om bevæggrunden for et Erasmus+ projekt, hvor Sofiendalskolen i Aalborg har søgt at gå ud over det rent informative aspekt af inklusion.

Projektet *Crossing Borders: New Approaches to Inclusion* formidlede undervisning om inklusion af børn med særlige behov; skolebesøg fra professionelle inden for området og præsentationer om emnet; samarbejde med en institution, der tilbyder programmer og faciliteter for børn med særlige behov; samt internationale elevudvekslinger, som inddrog 24 børn fra klasser i udskoling, der fra hver af partnerne blev sendt i hold af otte til én af de andre partnerskoler.

Skolen fokuserede på at opbygge et reelt opgavefællesskab mellem børn fra specialklasserne og deres modparter. Alle eleverne deltog i aktiviteterne på skolen, kulturproduktion, oplæg, m.m., hvilket naturligt var med til at nedbryde barrierer.

“Udvekslingerne i særdeleshed var meget givende for elevernes interkulturelle kompetencer generelt,” siger Torsten Due Christensen. “De opbyggede fællesskaber og oplevede, at partnerskolernes elever havde meget til fælles med dem selv. Meget mere end det, der adskilte dem.”

Et italesat fokus på inklusion virker i sig selv konstituerende på praksis, hvilket også har været Sofiendalskolens oplevelse. Udover dette har skolen oplevet flere fordele ved projektet, som ikke umiddelbart var forventet i ansøgningen. F.eks. var projektet med til at styrke samarbejdet og kommunikationen mellem lærerne og pædagogerne i skolens specialklasserække og deres modparter.

Projektet har været meget givende for skolen, også udover projektets formelle rammer. Sofiendalskolen har gennem årene brugt tid og ressourcer på at skabe sig et stærkt internationalt netværk, hvilke har hjulpet dem meget med at finde de rigtige partnere. Det anbefaler de andre vordende projektmagere også at gøre.

HOLSTEBRO

Europæisk hjælp til at få ældre ud at gå

DGI Vestjylland

Projekt: Innovative Tourism - Collecting Cultural Heritage Through Intergenerational Walks

Erasmus+ KA2

EU-tilskud: €183,352

Projektperiode: 2018-2021

DGI Vestjylland har lavet sit første Erasmus+projekt, hvori de ældre skal aktiveres som historiefortællere.

Projektet har hele seks udenlandske partnere, for der er utallige fordele ved at se ud over grænserne.

I Ulfborg sydvest for Holstebro sidder Andreea Oprea. Som konsulent for DGI Vestjylland står hun i spidsen for 'Walk a Story', der skal indsamle og dele kulturarv gennem byvandring og vandreture:

"Idéen var at lave noget spændende, så de ældre kunne blive aktive for fortællere for bl.a. skolebørn, bidrage til et godt formål og samtidig få rørt sig," fortæller Andreea Oprea.

Andre udfordringer i Vestjylland end i store byer

Idéen til at søge Erasmus+-støtte fik Andreea Oprea fra et tidligere job i Vestjylland, hvor hun arbejdede med EU-projekter. Hun har selv en international baggrund og ser al mulig god grund til også at arbejde internationalt:

"Det er spændende at høre, hvordan andre arbejder på tværs af lande, for på den måde kan man lære af hinandens erfaringer. I Danmark arbejder vi jo meget med kulturarv, men vi kan ikke altid gøre det samme i Vestjylland som i de store byer, for udfordringerne er nogle andre.

Så i projektet har vi bl.a. fundet en spansk partner, der har nogle af de samme udfordringer som os, og dermed kan vi få en ny vinkel på, hvordan opgaverne kan løses."

Fandt kompetencerne i udlandet

Projektet skal bl.a. udvikle en app, hvortil lokalkendte skal kunne uploade deres egen fortællinger.

Derfor stiller projektet store krav til både teknik og formidling, og de kompetencer er også fundet i udlandet, fortæller Andreea Oprea:

"Vi fandt en erhvervsskole fra Rumænien, som jeg kendte fra et tidligere projekt, og som er god til at lave og markedsføre videoer. I Tyrkiet fandt vi et universitet, der bruger fortællinger til at formidle. Og i Polen fandt vi en erfaren NGO, der minder om DGI, og som var med på idéen. Og så fandt vi en kroatisk kommune med fokus på seniorer i sundhedspolitik, og som størrelses- og udfordringsmæssigt minder om Ringkøbing-Skjern, der er vores testkommune i projektet.

Der deltager desuden en spansk kommune og en spansk virksomhed i projektet.

Drøm: At inspirere kollegerne

Står det til Andreea Oprea, bliver dette langt fra det eneste internationale projekt for DGI Vestjylland:

"Jeg håber at kunne inspirere andre kolleger til også at arbejde med Erasmus+. Der er f.eks. EU-programmet Erasmus+Sport, hvor mine idrætskolleger i samarbejde med klubber fra andre lande kan søge om midler til at lave turneringer og stævner."

"Så jeg håber virkelig, at det her er starten på noget stort – det er min drøm."

Den gode Internationale Koordinator

Flere og flere danske skoler og videninstitutioner har en international koordinator.

Det er en store rolle. Koordinatoren er videndeler og formidler, netværker, motiverende kraft og et bindingsled, som hjælper skoleledere, lærere og elever på vej til spændende og givende europæiske projekter.

"Jeg fik på et tidspunkt en ny skoleleder. Sammen udarbejdede vi en funktionsbeskrivelse. Den fyldte et helt A4 ark," fortæller Lisbeth Kodal, der efter en lang lærerkarriere nu er pædagogisk konsulent og international koordinator i Varde og Esbjerg.

Vi har sammen med Lisbeth fundet 5 rigtig gode grund til, at tale med sin internationale koordinator om de mange Erasmus+ muligheder.

1. Den internationale koordinator er ajour

Den internationale koordinator er up-to-date med, hvad der sker - og lader sine kolleger vide, når der er mulighed for at lave eller deltage i et internationalt projekt. Koordinatoren er også den, der kan tænke de seneste fag og målsætninger fra Undervisningsministeriet ind i internationale initiativer.

2. Den internationale koordinator har et stort netværk

Den internationale koordinator er udadvendt og har et stærkt netværk, der kan fremme kontakt til projektpartnere lokalt, regionalt og nationalt i Danmark og Europa. Hvis nogen siger: 'vi vil gerne...', så kan den internationale koordinator svare: 'det tror jeg lige kunne være noget for en bestemt skole, lærer, kommune...'

3. Den internationale koordinator er klog på EU-programmerne

Hvad er forskellen på KA1 og KA2? Hvordan udvikler man sin første projektidé til en Erasmus+ ansøgning? Hvad er reglerne og kravene for at få tilsagn om EU-støtte? Den internationale koordinator har den erfaring, overblik og viden, der hjælper EU-projektet i mål.

4. Den internationale koordinator ved, hvad et EU-projekter kræver

Den internationale koordinator har erfaring med EU-projekters praktiske gang og kan rådgive gennem forløbet. "Ting tager tid. Nogle gange bliver man nødt til at omstille sig, hvis man nu har tænkt et særligt emne ind i et projekt, men partnerne tænker noget andet. Det er vigtigt at være fleksibel, at koordinere med de andre og at finde fællesnævnerne. Og så skal man være enormt opmærksom på sproget. Hvis vi nu aftaler, at vi taler tysk, så gør vi det - men forstår vi hinanden?" siger Lisbeth Kodal.

5. Den internationale koordinator kan motivere ledelsen og støtte lærerne

Den internationale koordinator samarbejder både op, ned og sidelæns i skolerne og forvaltningens hierarki. Koordinatoren støtter lærerne og engagerer ledelsen. "Det hjælper altid, hvis der er flere, der brænder for det," siger Lisbeth Kodal. "Men der er ingenting, der kan lade sig gøre, hvis ens skoleleder ikke synes, at det er en god idé."

Den digitale platform for Europas lærere og elever

Flere end 687,000 lærere fra 195,000 skoler, som deltager i mere end 90,000 EU-projekter...

er medlemmer af den fælles platform e-Twinning, hvor europæiske skoler samarbejder, danner netværk, udveksler idéer og inspiration samt videndeler til pædagogisk efteruddannelse.

eTwinning er først og fremmest for skolebørnene, der på tværs af Europas grænser laver projekter, fortæller historier og deler oplevelser, der hjælper til at fremme børnenes kulturelle bevidsthed og horisont, udvikle deres IT-kompetencer og udbygge deres sproglige færdigheder.

eTwinning tilbyder fx:

eTwinning Live, hvor lærere kan oprette en profil og få matchmaking med kollegaer, events og projekter overalt i Europa.

eTwinning Groups, hvor lærere kan samles om et bestemt projekt eller tema, dele praktikker og diskutere pædagogik og metode.

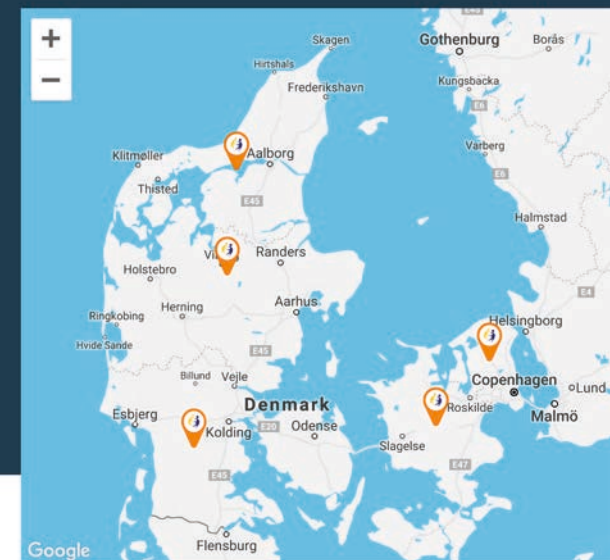
eTwinning Twinspace, hvor eleverne mødes og du kan invitere verden ind i klasseværelset.

Denmark

2320
PROJECTS

7781
TEACHERS

1904
SCHOOLS

På søsterplatformen **School Education Gateway** kan du finde masser af materiale om forskellige undervisningsformer, europæisk politik for skoler og ressourcer til Erasmus+. Du kan også søge partnere til dine projekter.

Få flere oplysninger på <http://www.etwinning.net/da/> - og kontakt din lokale e-Twinning ambassadør!

"eTwinning er EU's svar på Facebook.

Forskellen er, at det er en sikker portal, den er gratis og kun skolelærere kan registrere sig.

Så det er en fantastisk platform, der også hjælper med at styrke elevernes IT-kompetencer.

Man kan bruge den én eller to gange i løbet af skoleåret, evt. bare til at udveksle hilsner f.eks. i forbindelse med højtider.

Eller man kan etablere et reelt samarbejde, hvor eleverne på tværs af grænser løser opgaver sammen online og samarbejder virtuelt."

- eTwinning ambassadør Lisbeth Kodal.

En af de største oplevelser: Europas forskelle og 3 spanske engelsklærere

Birthe Pam Jensen
Viceskoleleder,
Brorsonskolen

"Jeg fik ikke så meget med hjem, hvor jeg tænkte: 'det her skal vi gøre her hos os'. Men det er en af de største oplevelser, jeg har haft i mit skoleliv."

Birthe Pam Jensens rejse på jobshadowing i Spanien er ikke atypisk i Erasmus+. Ofte oplever man skolesystemer og læringsmiljøer, som er betydeligt anderledes end i Danmark. Det er ikke altid, at det umiddelbart giver nye værktøjer og pædagogikker. I stedet kan det sætte tankerne i gang.

"På trods af at vi bor i EU, så er vores tænkning om børn og skolesystemer meget forskellig," siger Birthe Pam Jensen. I Asturias mødte hun et topstyret spansk system, hvor skoleledere er nærmere administratorer end pædagoger, midlertidige ansættelser gør teamarbejde svært, og forældre let kan blive nervøse, når skolerne laver teater og andre ikke-boglige aktiviteter.

Her kunne Birthe Pam Jensen fortælle om den skandinaviske model, som vakte stor interesse: "Især den drøftelse vi fik om, hvordan vi tænker børn og læring."

Birthe mødte også tre spanske engelsklærere - og det venskab har fået stor effekt hjemme på Brorsonskolen, hvor trioen har været på visit: "Det gav virkelig skolen et boost, da de var her - og et kæmpe tomrum, da de forlod os igen. Vi er en stor skole, og de kunne ikke nå at komme ind til alle klasserne. Her havde vi børn, der var oppe at spørge: 'hvorfor må vi ikke også få besøg af de spanske damer?'"

VARDE
KA1

Et kursus i det "allgemeine" og lidt væk fra skoletysk

Ole Sommerlund Pedersen
Tysklærer, Tistrup Skole

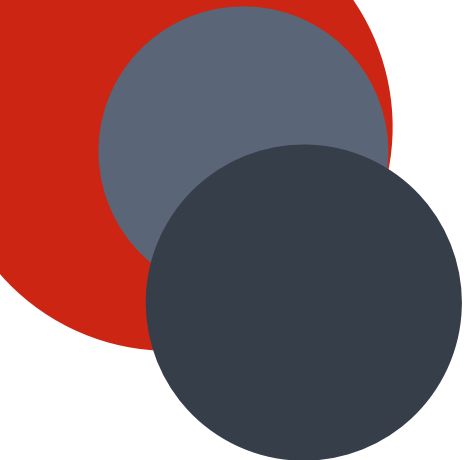
"Det bliver jo meget skoletysk, det man får snakket i hverdagen", siger Ole Sommerlund Pedersen, der i 2017 var på Erasmus+ kursus på et sproginstitut i Regensburg. "Og når man står som underviser, så bliver man jo lidt en model for, hvordan man kan tale sproget."

Derfor var en fordybelse i "allgemeine Sprachkenntnisse" lige, hvad Ole havde brug for.

"Det var et kursus, hvor man først og fremmest skulle bruge sproget kommunikativt og forbedre sine kommunikative færdigheder. Det var egentlig det, der var rigtigt fedt: at der var fokus på, at man selv kunne forbedre sine tysk-færdigheder. Det er sjældent, at man får lov til at komme i dybden, at få snakket rigtigt meget og få genopfrisket alt det, som man engang kunne."

Ole var afsted med en anden tysklærer fra Tistrup Skole, og det gav et ekstra niveau på læringen. "Vi fik en fælles reference og en fælles oplevelse. Det er ret fedt at komme afsted med én, som man bagefter også kan diskutere tingene med."

Kurset tilbød stærke undervisere, der var opmærksomme på at pejle læringen efter hver deltagers niveau og behov, samt et kulturelt program. Turen gav også Ole Sommerlund Pedersen gode idéer til undervisningen derhjemme: "Lege og små grammatikøvelser - og dem bruger jeg stadigvæk, selv om det efterhånden er to år siden."

"En del af en succesfuld jobskygning er, at det er en sjov, nem og givende oplevelse for lærerne.

At rejse ud hvor undervisningssproget bruges i daglig tale, eller undervises i på en anden måde end i Danmark, giver mere end blot et mundtligt og skriftligt løft til de besøgende lærere.

Det er en mulighed for et overordnet didaktisk løft."

Aalborg Skoleforvaltning

Projekt: Job Shadow for
Fremmedsproglærere Aalborg

Erasmus+ KA1

EU-tilskud: €37,495

Projektperiode: 2018-2019

AALBORG

Fremmedsproglærere på international "skygge"-mission

Det kan fremmedsproglærere fra otte skoler i Aalborg og omegn mærke, siger Ann Katrine Stendahl Rannestad fra Aalborg Skoleforvaltning, der koordinerer et Erasmus+ projektet, som har sendt 26 lærere på "job shadowing" i skoler i Holland, Finland, Frankrig, Tyskland og på Malta.

Størstedelen af lærerne underviser i engelsk, men der er også et antal tysk- og franskundervisere med i projektet. Lærerne tager afsted i grupper af 2-3 for at styrke deres sproglige og interkulturelle kompetencer, fremme deres pædagogiske udvikling og få inspiration og erfaring, der kan forberede dem på at deltage i mere tværfagligt samarbejde i en europæisk kontekst.

"Lærerne møder udenlandske kollegaer, nye undervisningsmetoder og får en mere personlig relation til sproget og kulturen, mens de til forskel samtidig bliver opmærksomme på, hvordan systemet er anderledes i Danmark. De bliver bekræftet i, at de kan noget og tilskyndet i deres naturlige nysgerrighed," siger Ann Katrine Stendahl Rannestad.

Skoleforvaltningen Aalborg er koordinator på projektet, har bundet konsortiet sammen og følger og støtter projektet tæt før, under og efter jobskygningsforløbet.

Den gode partner, det rigtige projekt: Tips og tricks til Erasmus+

"Det kan betale sig at tage initiativ og danne kontakter; ved at fremstå som en seriøs og engageret partner kan man nå langt.

Det kræver generelt ressourcer at skrive en ansøgning, men ved at finde de rigtige partnere, der kan bakke op om processen, kan man gøre forløbet så gnidningsfrit som muligt."

- Torsten Due Christensen, Sofiendalskolen

"Det kan godt være lidt hårdt i starten, før man kommer ind i rutinen. Det er ikke så svært som man tror, men der er mange ting, der skal afkodes. Hvordan tingene fungerer, hvis man skal afrapportere timer... der er nogle ting man skal forstå.

Find en rød tråd, der forankrer projektet i noget, som I allerede arbejder med. Læn jer op af nogen, der har erfaringer og kan understøtte den administrative del.

Lav en plan, vær skarp på hvad I gerne vil have ud af projektet - og tænk på slutbrugeren."

- Maren Pilegaard Andersen, VIFIN

"Se ansøgningen som en anledning til at opstille et guidende værktøj til konsortiet og planlæg generelt projektet nøje i udformningen.

Involver medarbejdere i jeres konsortium, så I kan støtte hinanden under udformningsprocessen.

En ansøgning er en omfattende proces, og man skal være tydelig i sit sprog - men det er utroligt givende for både projektet selv og ens egne projektkompetencer fremadrettet, især hvis man gør en solid indsats fra starten af."

- Ann Katrine Stendahl Rannestad, Aalborg Skoleforvaltning

"Sæt kommunikation i højsædet og skriv et arbejdsprogram og ansøgningen i fællesskab.

Alting bliver lettere, hvis man bruger hinandens kompetencer og får fælles fodfæste fra starten af."

- Pernille Mertz, Hobro Søndre Skole

Er du inspireret til at prøve Erasmus+?

Kontakt dit regionale EU-kontor i Bruxelles og få vejledning, information og hjælp til at komme i gang med dit eget Erasmus+ projekt!

Norddanmarks EU-Kontor understøtter aktiviteter, der bidrager til en øget internationalisering, vækst og flere arbejdspladser i Nordjylland. Vi har to afdelinger i henholdsvis Nordjylland og Bruxelles | www.eu-norddanmark.dk

Central Denmark EU Office er Midtjyllands kontor i EU. Vi sikrer, at Midtjyllands aktører får mest mulig værdi af det europæiske samarbejde | www.centraldenmark.eu

South Denmark European Office er Syddanmarks samarbejdspartner i EU. Vi hjælper virksomheder, offentlige myndigheder og andre institutioner med internationale udviklingsprojekter, partnerskaber, kompetencer og netværk. | www.southdenmark.be

Dacob er sammenslutningen af de danske EU-kontorer samt Aalborg Universitets kontor i Bruxelles. Vi samarbejder om at udvikle, fremme og informere om danske aktørers projektmuligheder gennem EU's mange støtteprogrammer.

